

Důvody:

Vymáhající věřitel nebyl, hledíc k předpisu § 8 ex. ř., povinen, by již v návrhu na povolení exekuce k vzájemnému plnění se nabídl. Této povinnosti nelze vyvoditi ani z § 7 odst. 1 ex. ř., poněvadž v době, kdy podán byl návrh na povolení exekuce, dlužník s dodáním nábytku byl v prodlení, tudíž ze své strany ani neplnil ani plniti nebyl ochoten a vymáhajícímu věřiteli právě dle obsahu exekučního titulu nelze ukládati, by předem plnil nebo plniti se nabízel. K dlužníkovu plnění dojde teprve tehda, až jednotlivé kusy nábytku budou vymáhajícímu věřiteli k jeho objednavce u jiného truhláře tímto dodány. Teprve v této době bude vymáhající věřitel k vzájemnému plnění zavázán. Ovšem nebude ceny, ujednané ve smíru platiti dlužníkovi, nýbrž tomu, od něhož nábytek obdrží, a bude, jsa dle § 353 ex. ř. zmocněncem soudu, povinen, by vyúčtoval, kolik po vynaložení peněz, jež mu dle smíru platiti náleží, ze zálohy na opatření si nábytku upotřebil.

Čís. 55. ✓

Je-li nárok na náhradu škody z důvodu ručení železnice uplatňován proti státu osobou soukromou, jest pořad práva přípustný i tehdy, byl-li jako příjemce zboží uveden v nakladním listě orgán státní správy.

(Rozh. ze dne 18. února 1919, R II 11/19.)

Žaloba, již se domáhala firma A na železničním eráru náhrady škody z důvodu, že vagon okurek, který jí byl zaslán z Uher pod adresou okresního hejtmanství v N jako příjemce, se cestou ztratil, a k níž přiložena byla písemná cesse, kterou toto okresní hejtmanství postoupilo své nároky ze ztráty zboží žalobkyni, byla p r v ý m s o u d e m (zemským soudem v Brně) pro nepřípustnost pořadu práva odmítnuta z těchto důvodů: V tomto případě jde o nároky proti železničnímu eráru, jež vzešly okresnímu hejtmanství v N z dopravní smlouvy proti státní dráze. Nejsouce právníckými osobami, nemají státní úřady jako takové žádného jmění a subjektem jmění jimi spravovaného jest erár, který jest označován podle jednotlivých odvětví, na která se správa jeho dělí, různými zvláštními jmény. Vzájemné náhradní nároky jednotlivých státních ústavů neb pokladen nenabývají povahy soukromoprávní ani tehdy, jsou-li oděny zevně v roucho právních jednání, poněvadž dlužní poměr předpokládá již dle svého pojmu dva samostatné právní subjekty (§ 859 obč. zák.). Diference vylíčeného druhu jsou vždy povahy veřejnoprávní a dlužno je rovnati mezi příslušnými správními úřady buď cestou vypořádání neb súčtování. Tím, že přijal nákladní list a zaplatil dopravné, stal se příjemce v nákladním listě uvedený, to jest okresní hejtmanství v N jménem eráru, oprávněným k dispozici, tudíž po rozumu § 99 žel. dopr. ř. k tomu, aby uplatňoval proti žalovanému práva z dopravní smlouvy. Jelikož však soukromoprávní pohledávka může vzniknouti jen mezi dvěma různými právními subjekty, nemohl se vůbec státi existentním pořadem práva prosaditelný nárok okresního hejtmanství v N proti železničnímu eráru. Nárok, jemuž nelze průchod zjednatí pořadem práva civilního, nemůže se

však státi žalovatelným ani tím, že byl postoupen jiné osobě. Postupem takovým se nezakládá žádný nový právní stav. Postup pohledávky jest co do svého pojmu právním jednáním, kterým se za přistoupení třetí osoby, a to nového věřitele proměňuje dlužní poměr již stávající (§§ 1357, 1392 a násl. obč. zák.). Nebylo-li tedy zde již před tím soukromoprávního nároku jedné osoby proti druhé, nemohl ani cessi okresního hejtmanství založen býti soukromoprávní poměr mezi železničním erárem jako dlužníkem a žalující firmou jako věřitelkou, jelikož zažalovaná pohledávka podržela i nadále svou veřejnoprávní povahu. Poněvadž pak nelze bez soukromoprávního podkladu nastoupiti řádný pořad práva, slušelo námitce nepřípustnosti pořadu práva vyhověti a žalobu odmítnouti. — Rekuršní soud (vrchní zemský soud v Brně) námitku nepřípustnosti pořadu práva zamítl. Důvody: Prvý soud rozhodl v odpor vzatým usnesením přes to, že měl rozhodnouti jen o námitce nepřípustnosti pořadu práva, již také o věci samé, uznáv, že žalovaný nárok na náhradu škody žalující firmě proto nepřislší, poněvadž nebyla dle nákladního listu vydaného o sporné smlouvě dopravní příjemcem dopravovaného zboží a nemohla nároku na náhradu škody nabýti ani tvrzenou cessi. Takto rozhodnouti byl by však mohl první soud jen rozsudkem ve věci hlavní, a to zase předpokládá, aby soud směl vůbec v hlavní věci rozhodnouti, aby tudíž byl pořad práva přípustný. Prohlásil-li první soud zároveň, že pořad práva není přípustný, nemůže toto jeho rozhodnutí již proto býti správné. Ono jest však nesprávné i z věcných důvodů. Poněvadž zde jako žalobce nevystupuje erár, nýbrž firma A, dlužno se při řešení otázky, je-li námitka nepřípustnosti pořadu práva opodstatněna, pouze ještě tázati, je-li zažalovaný nárok na náhradu škody nárokem veřejnoprávním či soukromoprávním a podrobeným tudíž soudní pravomoci v občanských záležitostech. K otázce této, kterou sluší řešiti na základě přednesu žalobce, odpověděl první soud, uznáv, že jde o nárok veřejnoprávní, nesprávně. Žalobkyně uplatňuje zde proti železničnímu eráru nárok na náhradu škody, opírající se o předpisy §§ 84, 88 a 99 žel. dopr. ř., poněvadž se vagon okurek, odevzdaný uherské státní dráze k dopravě do N, během dopravy ztratil. Žalobní nárok zakládá se tudíž na dopravní smlouvě uzavřené mezi odesílatelem v nákladním listě uvedeným a uherskou státní drahou, ze které prý žalobkyně rabyla práva na odškodnění proti žalovanému eráru. Jde tu tedy o nárok soukromoprávní, o kterém rozhodovati příslší nepochybně soudu. Na tom nemění ničeho ani okolnost, že nákladní list uvádí jako příjemce zboží okresní hejtmaství v N, tedy vlastně erár, poněvadž tím nárok soukromoprávní nebyl proměněn v nárok veřejnoprávní. Pro žalobu jest tudíž pořad práva přípustný. Teprve při rozsuzování rozepře samé bude rozhodnouti o tom, je-li žalobkyně oprávněna, uplatňovati zažalované právo přes to, že není v nákladním listě uvedena jako příjemce zboží. Po této stránce uvažoval první soud toliko o cessi žalobkyní tvrzené. V ohledu tomto tvrdila však žalobkyně v své řadě, že okresní hejtmaství v N bylo v nákladním listě uvedeno jen dle jména, tudíž jen na oko jako příjemce, ve skutečnosti že bylo zbcží určeno pro žalobkyni, která je také kcupila a zaplatila. Při řešení otázky, zda žalobkyni příslší právo na odškodné, bude proto nutno zkoumati i správnost tohoto tvrzení. To se však bude moci státi teprve při vynášení rozsudku ve věci hlavní. Jelikož tedy nelze žalobní nárok vylučovati z po-

řadu práva, slušelo stížnosti žalující firmy vyhověti a námitku nepřipustnosti pořadu práva zamítnouti.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu žalovaného eráru, odkáv na správné, zákonu a stavu věci odpovídající a vývody dovolacího rekursu nevyvrácené důvody usnesení soudu rekursního.

Čís. 56.

Nárok ze správy, odvozovaný ze smlouvě se přičícího provedení stavby továrního komína, týká se nemovité věci a zaniká teprve po třech letech.

Nepřipustnost určovací žaloby k uplatňování takového nároku.

(Rozh. ze dne 18. února 1919, Rv I 62/19.)

Určovací žalobou domáhala se žalobkyně zjištění, že jí žalovaná firma ručí ze správy a že jest povinna jí nahraditi vzešlou škodu proto, že z části proti právu přerušila a nedohotovila, z části vadně provedla převzatou stavbu továrního komína. Svůj právní zájem na tom, aby tento závazek žalované byl co nejdříve zjištěn, odůvodňovala žalobkyně pouze tím, že lhůta k uplatnění nároku ze správy uplyne po šesti měsících a že výši hodnoty bude moci vypočísti teprv po úplném postavení komína, který dosud hotov není. — Soud první stolice (krajský soud v Chebu) žalobu zamítl, poněvadž tu není podmínek pro určovací žalobu, a odvolací soud (vichní zemský soud v Praze) rozsudek tento potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalobkyně.

Důvody:

Nesprávné právní posouzení věci shledává se v tom, že i odvolací soud v souhlase se soudem prvním za to má, že se tu nedostává náležitosti pro žalobu určovací. Ve směru tom jest směrodatným předpis § 228 c. ř. s., který dopouští vznesení žaloby určovací jen tenkrát, když právní poměr, jenž zjistiti se má, toho vyžaduje, aby zjištěn byl »co nejdříve«. Každá žaloba vyžaduje praktickou potřebu ať zjištění, ať uskutečnění právního nároku; bez tohoto požadavku nemůže se soudu jako orgánu veřejné moci býti dovoláváno. Z příčiny té chová v sobě každá žaloba dva živly: soukromoprávní, t. j. uplatňování jistého oprávnění proti určité osobě, a veřejnoprávní, totiž dovolávání se soudní ochrany pro tento žalovaným buď jen ohrožený, buď jím nesplněný nárok. Cíl žaloby určovací směřuje ku zjištění nároku, aby jeho využití v budoucnosti nebyly kladeny vážné překážky. Předpokladem pro oba druhy žalob určovacích (kladných i záporných) jest nejen v době vznesené žaloby jsoucí, ale i do vydání konečného rozsudku trvající právní zájem na bezodkladném zjištění, a to za účelem tím, aby žalobce dosáhnul výhody, jeho právu odpovídající, neb se vyvaroval škodě, hrozící jemu při užití svého práva. Tuto hrozící škodu spatřuje žalobkyně v blízkém promlčení svého nároku, majíc za to, že nastává v daném případě v šesti měsících po vzejití nároku. Jedině takto odůvodnila žalobkyně vznesení žaloby určovací v ří-